

BHIMAN KAMUMAL HOTCHANDANI

Personal Information

Father's Name : Kamumal Hotchandani.
Date of birth : 13-10-1942.
Address : Bhagwan Nirdosh
 B-703 Sangath Pylon, Koteswar Road,
 Motera, Ahmedabad-380005 M. 9909019858

Education
Qualification : B.A (Maharaja Siyaji Rao (University of Baroda),
 B.ED. (Regional College of Bhopal).
Field : Poet, Writer, Translation, Columnist and Critic.

Books Published :

1. Sukha Jaa Paacha (Poems).
2. Namkuthiya Natak Navis (Essays).
3. Rim Jhim Rim Jhim (Children Poems).
4. Hari Dilgir Hik Abhiyas (Essays)
 This book is kept in M.S University of
 Baroda and College of Ajmer,
 Sindh Section).
5. Rooha Joon Ranhidoon poems .
6. Sur Surila Saj Ja (Poetry).
7. Sangharsh (Stories)
8. Rang Bhi Rangī Fukna. (Poems)
9. Ba tu jane chhe translated Sindhi to Gujarati
10. Surha Surha Suwass (poems).
11. Suwass Suwass Mein Surhan (poems).
12. Gul Gul Mein Surhan (poems)
13. Soni machi
14. Ghazlun Ji Goonj
15. Meerhiya je mun moti.]

Awards:

1. Gaurav Puraskar, Gujarat Sindhi Sahitya Academy, Gandhinagar.
2. Sindhi Sahitya Academy, Gandhinagar (6 awards).
3. Priyavaramjo Pratap.
4. Central Dept. of Environment and Forest on world environment day 5th June 1993 in Delhi.
5. Suwass Suwass Me Surhaan.
6. Suwaasan Ji Surhaan from National council for promotion of Sindhi language.
7. Suraha Suraha Suwass from Gujarat Sahitya Academy.

Experience

1. Supervisor cum Teacher in M.G. High School (1964-2000).
2. Two terms of 10 years in Gujarat sindhi Sahitya academy (government of gujarat) as a committee member.
3. Ten years' experience as a committee member of Pathiya Pustak Mandal Gandhinagar (text book mandal government of gujarat)

Literary contribution :

1. Publisher cum Editor of Sajani Sindhi magazine for 10 years.
2. Sub Editor of Nazrano for 10 years (Sindhi Magazine).
3. Contribution as a columnist for 5 years of Sindhi Ahewal.

Other activities

1. Ex. Committee Members Gujarat Pathiya Pustak Mandal Gandhinagar
2. Ex. Committee Members Gujarat Sindhi Sahitya Academy, Gandhinagar
3. Approved artist and poet of Doordarshan and All India Radio Ahmedabad
4. Poems are singed by Rajesh Bhardaj and Pavan Kumar.
5. Research paper's frequently presented in seminars of Sahitya Academy Delhi, NCPSL, Gujarat Sindhi Sahitya academy.

غزلن جي گوڻج

(غزلن جو انتخاب)

پوڳڻ بدران ماڻيون جيون،
جيون کي ڪوئي سارُ ملي.

پيارَ سان ناتو، آهه جن جوڙيو-
گهر انهن جي وڃي، رهي خوشبؤ!

شوڻ طبيعت، گهنجيل چهره،
جڻ ٿاندا ئي ٿاندا ماڻهو!

ليکڪ : بي. ڪي. هوتچنداڻي
ڇاپو : پهريون
ڪاپيون : ۵۰۰
سال : ۲۰۱۸
قيمت : رپيه ۲۰۰
پبلشر : بي. ڪي. هوتچنداڻي
ٽائپ : بي. ۷۰۳، سنگاڻ پائون، ڪوٽيشور، موٽيرا، احمدآباد-۳۸۰۰۰۵
ٽائپ : مهالڪشمي انٽر پرائيز
۲۸۰، راجاوير، ڪبير نگر، احمدآباد-۳۸۲۳۴۰
ٽائپلڊز اٿين : مهالڪشمي ٽريڊرس
پرئٽر : درشن پرنٽرس، ڀاونگر، احمدآباد.
گجرات سنڌي ساهتيا اڪادميءَ (گاندڀينگر) جي مدد سان ڇپايل

GHAZALUN JI GOONJ

(COLLECTION OF GHAZALS)

Poet : B.K. HOTCHANDANI
Edition : 1st
Copies : 500
Year : 2018
Price : Rs. 200/-
Published by : B.K. HOTCHANDANI
B-703, Sangath Pylon, Koteswar,
Motera, Ahmedabad-380005
Type Setting : MAHALAXMI TRADERS
280, Rajavir, Kubernagar,
Ahmedabad-382340. M. 9925359021
Printed by : Darshan Printer
Bapunagar, Ahmedabad.

(with the financial help of Gujarat Sindhi Sahitya Academy, Gandhinagar.)

”نردوش“ هڪ وڏي سمپاونا

قدرت شاعر کي گهڻو ڪجهه ڏنو آهي: ”سونهن جا جهلڪا، سواس، سُڙ-پوءِ اُهي پلي گجڻ ۾ هجن يا وسڻ ۾ - ۽ وڏي ڳالهه ته پريڙا، اُبت، ڪنهن رچنا جو معيار اُن حقيقت تي منحصر هوندو آهي ته رچناڪار پاڻ پنهنجي رچنائن جو ڪيڏو وڏو نقاد آهي، ’نردوش‘ جيڪو هاڻ بي.ڪي. هونچنداڻي ۽ جيڪو جي نالي سان شعر گوئي ڪري ٿو (جيئن اڳ ۾ چيو اٿم، وڏي سمپاونا آهي:

ٽوڪ ٽوڪ وڃ ۾ آ ڪيڏي!
ڏينهن سڄو ٿي اُپ گجندو ڇا؟
پيشانيءَ تي پوندون پگهر جون،
گل تي سر ڪيون ماڪ ڦرا ٿي!

روايت ڪنهن به شاعر لاءِ ميسر ڪندي آهي، هن کي وڪاسيندي آهي. هر شاعر لاءِ نئون اُپ ڇهڻ لاءِ اهو وڪاس ضروري آهي. ڪير ڪونديءَ جو ٻوٽو ٿو بڻجي يا شاهي بڙ، اهو ته شاعر جي اڇا ڪٽيءَ تي مدار ٿور کي. نردوش جي حالت ۾ نواڻ ۽ روايت هٿ ۾ هٿ جهلي بينيون آهن.

ڪاسائيءَ جو گهر ڪٿر پڻو،
انسانيت جا ڪنڌ ڪپايون!
اک هنئين تو لڪي ستارن کي،
سا، خبر پهتي آ، نظارن کي!

مون کي ’سواس سواس ۾ سرهاڻ‘ پوري اعتماد سان اهو چوڻ لاءِ آماده ڪيو آهي ته هيءُ مجموعو سندس اڳين مجموعن کان مٿي ٿي بيٺو آهي. هن جو شاعر بزنيسمن جي دٻاؤ هيٺ گهٽجي نه ويو آهي.

- واسديو موهي

(سواس سواس ۾ ’سرهاڻ‘ تان)

پنهنجي طرفان

غزل ڇڻ ڪا حسينا آهي، ائين لڳندو آهي پر، اها شوخ حسينا آهي، جنهن جي شوقي ڪڏهن ڪڏهن ڪنڌ جهڪرائي ڇڏيندي آهي. شاعريءَ جي ٻين صنفن کان غزل لکڻ ذرا ڪن ڪر آهي. غزل جو مفهوم ٻين فارمن کان نرالو پر، نزاکت وارو آهي. گائڪيءَ ۾ آڱڻ، ڳائڪن لاءِ، ٻين ڪوتائن کان پڻ مشڪل هوندو آهي. ٻڌڻ ۾ جيڪو لطف غزل ڏيندو آهي. اهڙو آندو ڪو گيت يا ٻيو شعري فارم نه ڏئي سگهندو آهي، اهڙو منهنجو خيال آهي.

اڳ ۾ ته غزل جا وڏا وڏا وزن اُپيوڳ ۾ ايندا هئا، پوءِ اُهي فلمن ۾ هجن يا خانگيءَ طرح عمل ۾ اچن. هاڻي ته لڳ ڀڳ ننڍا وزن ڪتب اچن ٿا.

- پوڳڻ بدران ماڻيون جيون،
جيون کي ڪو ٿي سارُ ملي.
- پيار سان ناتو، آهه جن جوڙيو-
گهر انهن جي وڃي، رهي خوشبو!
- شوخ طبيعت، گهنجيل چهر،
ڇڻ ٿانڊاڻي ٿانڊا ماڻهو!

اڳ ۾ جهونا شاعر: مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن (چار رڪن) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن جهڙا وزن اڪثر ڪم آڻيندا هئا. علم عروض ۾ فعولن فعولن فعولن (۴ رڪن) هڪ پيارو ۽ نيارو بهر وزن ڪري ليکيو ويو آهي. هنديءَ ۾ مغل-اي-اعظم پڪڙ ۾ به ٿي غزل ’فعولن‘ تي رچيا ويا هئا، جنهنجو شاعر سدا حيات شڪيل بدانوي هو. انهن جا ٻول آهن:

- محبت ڪي جهوني ڪهاني پي روئي،
 بڙي چوٽ ڪاڻي، جواني پي روئي!
 - همين ڪاش تڙ سي محبت نه هوتي،
 ڪهاني هماري حقيقت نه هوني!

مٿيان ٻئي غزل اچ به ڪٽيئن ۾ هلائي ٻڌڻ، ٿي ويءَ ۾ گانن
 واري ڪاريه ڪرم ۾ ڏسڻ ۽ ٻڌڻ هڪ مٿر، ڪن رُس ڏيندا آهن. اسان
 جهڙا جهونا جوڳي ته ريڊيو تي فرماڻشي پروگرامن ۾ مٿين غزلن ٻڌڻ
 لاءِ خط لکندا آهن. سداحيات برڪ ۽ اعليٰ شاعر شري پرسرام 'صبا'
 جي فلم 'اباڻا' لاءِ لکيل پراڻا به ان وزن تي لکيل آهي. (فعولن - ۴
 رڪن) ٻول آهن :

مصيبت ۾ مالڪ مددگار ٿيندي
 مددگار ٿيندي سدا ساڻ ڏيندي

'فاعلاتن فاعلاتن فاعلا' ان وزن تي 'طلاق' فلم جو گانو، سلما آغا
 جو ڳاتل تمام گهڻو مشهور ٿيو ۽ ٻول آهن :

دل ڪي ارمان آنسو ٿو ۾ بهه گئي،
 هر وفا ڪر ڪي پي تنها ره گئي.

شعر و شاعري لکڻ وقت ان ڪي علم عروض پڻاند مفهوم سان
 نڀاڻجي يا ماترڪ چند سا، ۾ بدن تي بهروزن ٿي پوشاڪ آهي، جا
 غزل روپي انسان ڪي پائڻ نهايت ضروري هوندو آهي. ڀارت جي
 برڪ ۽ اعليٰ شاعر شري واسديو موهي غزل بابٽ منهنجي شعرن
 جي انتخاب 'سواس سواس ۾ سرهاڻ' ۾ مهاڳي ٽائيٽ مواد ۾
 'مڪ پر خوشبو' عنوان سان غزل ۽ منهنجي باري ۾ لکيو آهي :
 'قدرت شاعرن ڪي گهڻو ڪجهه ڏنو آهي : 'سونهن جا جلهڪا،
 سواس سُر پوءِ پيلي اهي گجڻ ۾ هجن يا وسڻ ۾ ۽ وڏي ڳالهه ته
 پريڙڻا، البت، ڪنهن رچنا جو معيار ان حقيقت تي منحصر

هوندو آهي، نردوش، (جيڪو هاڻ 'بي.ڪي. هوتچنداڻي' جي نالي
 سان شعر گوڻي ڪري ٿو) جيئن اڳ ۾ چيو اٿس، وڏي سمپاونا آهي :

- ٺوڪ ٺوڪ وچ ۾ آ ڪيڏي!
 ڏينهن سڄو ٿي اُپ گجندو ڇا؟
 - ڪاسائيءَ جو گهر ڪٿر پڻو،
 انسانيت جا ڪنڌ ڪپايون!

نردوش جا شعري مجموعا جام آهن. هن هر قسم جو شعر چيو
 آهي. مون ڪي 'سواس سواس ۾ سرهاڻ' ۽ گُل گُل ۾ سرهاڻ، اهو ٻئي
 مجموعا هر طرح سندس ٻين سڀني مجموعن کان مٿي ٿي بيٺا آهن.
 هن جو شاعر بزنيسمين' جي دٻاو هيڪ گهٽجي نه ويو آهي :

- ڪڪر ڪي چهي ٿي ٽڪاوٽ ڀڄي،
 وڏي مينهن-نغمو ٿي ڳاڻي هوا.
 - گيتا گيان پراڻو ٿي ويو،
 سَورِ پاڻ ڏانهن سورڻ گهرجي!
 - پاراڻي کان ڪير ڊڄي ٿو؟
 جيون خود هڪ پاراڻو آ!

بهر حال، واسديو موهي جو هيئن چوڻ 'روايت ڪنهن به شاعر
 لاءِ ميسر ڪندي آهي، هن لاءِ هن ڪي وڪاسيندي آهي. هر شاعر لاءِ
 نوان اُپ چُهڻ لاءِ اهو وڪاڻ ضروري آهي. ڪير ڪونديءَ جو ٻوٽو ٿو
 بلجي يا شاهي بڙ، اهو ته شاعر جي پنهنجي اڇا شڪتيءَ تي مدار ٿي
 رکي. نردوش جي حالت ۾ نوان ۽ روايت هٿ ۾ هٿ جهلي بيٺيون آهن :

- سُرها سُرها سَواسِ چن جا،
 سڀني ٽن جي لڳي ڏسون جي!
 - پيشانيءَ تي بوندون پگهر جون،

گُل تي سرڪيون ماڪ ڦڙا ٿي!
 - اڪ هئين تو لڪي ستارن کي،
 سا، خبر پهتي نظارن کي!
 - بڻ ڪڪر ڪارو، اُپ ۾ ڀرڀور،
 آس نديءَ جي وِسي، ٻجھائي ڇڏا!

بي.ڪي. هوتچنداڻيءَ روماني شاعري به چڱي چوڪي رچي آهي،
 ڏسو سندس هيٺيان شعر :

گلستان تون سونھن جو پاسين سدا-
 جت نظر ڪٺ، تازگي آهي صنم!
 - گُل ته تڙندو آ بسنتي مند ۾-
 تون ٿڙين تي چيٽ ۽ پٺ ڪٽيءَ ۾!
 - پيار سان ناتو آھ جن جوڙيو،
 گھر اُنھن جي وڃي رھي خوشبوا
 - حسينن جو چھرو وڻي تو گھڻو،
 اکين جو اشارو چڱي تو گھڻو!

جيتوڻيڪ مون نثر ۾ پڻ ڪي ادبي سُرهاڻ سان ڀريل ڪتاب ڇپايا آهن،
 جن ۾ ’نام ڪنيا ناٿڪ نويس‘ ۽ هري دلگير هڪ اڀياس، ته به منهنجي رڳي شعر
 گوئي سان گهڻي آهي. جڏهن ڪ به ڪتاب سنڌيءَ مان گجراتيءَ ۾ ترجمو پڻ
 ڪيا آهن، ترجما ڪرڻ حالت تي منڪسر آهي، خاص طور سيمينارن ۾ پيپر لکي
 پڙهڻ جي شوق مون کي نثر سان جوڙي ڇڏيو آهي. مون کي چوندي پلي فخر نه
 ٿئي، پر خوشي ضروري ٿئي ٿي ته مون کي پنج گجرات سنڌي ساهت اڪادميءَ
 جا انعام، اين.سي.پي.ايس.ايل. (دهلي) پاران ’پرباورڻ جو پرتاب‘ (ڪوتا) ۽
 ’سواس سواس ۾ سُرهاڻ‘ ڪتاب تي انعام عطا ٿيل آهن. انعام، اڳتي وڌڻ جي
 پريڻا ڏيندا آهن، پر شوق جو شعلو، ساهت رچنا ڪاريه کي ادبي حلقن ۾ روشن

ڪندو آهي.

سکيو جڙڻ جو فن، جو ناهي،
 پل پل پيو سو، مرنڊو آهي.

اِن شعر سان ’پنهنجي طرفان‘ ليکڪ سندو مواد اتي پورو ڪريان ٿو.
 مان شڪر گذار آهيان گجرات سنڌي ساهت اڪادمي گانڊينگر
 جو جنهن مالي مدد ڏيئي ڪتاب ڇپائڻ جي منظوري ڏني آهي، مان
 شڪر گذار آهيان ڊا. چينو لالواڻيءَ جو، ڊا. روشن گولاڻيءَ جو هن
 ڪتاب ڇپائڻ ۾ مدد ڪئي.

- بي.ڪي. هوتچنداڻي

گلن جي ٿي خوشبو لٽائي هولا،
تڏهن ٿي دلين کي لپيائي هولا!

ٿي پيغام آڻي پرينءَ پار جو،
هڻي ٽپڪي مون کي سڻائي هولا!

گناهن جي بدبو ڏنگي ٿي وڃيس،
تڏهن غم کي ڪيئن ٿي لڪائي هولا!

فسادن جي راهن تان گذري ڇڏهن-
تڏهن ڪنڌ پنهنجو جهڪائي هولا!

ڏسي ماڻهپو جي، بيمَن وات ۾-
ٿي خاموش، افسوس ڪائي هولا!

ڪڪر کي چهي ٿي ٽڪاوت پڇي،
وسي مينهن، نغمو ٿي ڳائي هولا!

ڇو خود غرض ’نردوش‘ ماڻهو ٿيو،
پڇڻ لاءِ همت جٽائي هولا!

سند ڇڏي، گذري وئي وهي
جند سان جڙيل سارون آهن!
رستن جا گهر، ڇاهه سان آڏيا-
ديوارن ۾ ڌارون آهن!
رهي من سدا رنجھ ڪنجھ ۾ ئي-
ڇا ٿيو، موٽر، ڪارون آهن!
درد جنين جي دل ۾ وسن ٿا،
آڻت ٿين لئه دارون آهن!
ڪرندا نه اهي سچ جا وڻ،
پختيون جن جون پاڙون آهن!
دل جي سرندي تي هليو هٿ-
موچ ۾ تڏهن تارون آهن!
عشق هنن لئه پوڄا آهي،
اڪثر رکندا تارون آهن!
’نردوش‘ خزان جڳ جي چمن ۾
دل جي چمن ۾ بهارن آهن!

سازُ اهڙو ٿي ٿو وڃي شايد
زندگي ٽهڪ ٿي لڳي شايدا

ڇو خفو ٿو لڳي شغل هرڪو؟
مُرڪ ٿي رُسندي ٿي وڃي شايدا

جي، چئو سچ، گلو به ٿو وڃي،
حق کان محروم ڪو رهي شايد !

ڪئن پنهنجا، وڃن پري ٿيندا؟
ساٿ ڏک ۾ نه ڪو ڏئي شايد !

ماڻهپو هيئن جي، موڪلائيندو-
روح ڪنهن ڪنڊ ۾ رهي شايدا

پَل وڃن ٿا هٿن مان ڪسڪي چٽ-
ڪوئي پاڇي کي جئن جهلي شايدا

ڪهڙو ڳ آهه هي، هلي رهيو؟
ڏاڍَ جو ڏُر، ظلم ڪري شايدا

آهه 'نردوش' ! هت فضا اهڙي-
آهه هرڪو ٿڌي پري شايدا

سڄا يارَ ياري نڀائي وڃن ٿا،
فصا پاڪ ساري بڻائي وڃن ٿا !

اچن سونهن سرهاڻ خود سان ڪٽي ٿا-
سدا راڳ عشق جو، ٻڌائي وڃن ٿا !

پويتر اُنهن جي سدا پريت پاسي،
اهي پرڻت پنهنجي نڀائي وڃن ٿا!

اچن جهولُ پنهنجو ڳلن سان پري ٿا
خزانو خوشيءَ جو لٽائي وڃن ٿا!

ڏين ڇڏن ٿا پيار جو جيءَ کي، ٿا جي-
ڊلي دردُ ڪن ۾، مٽائي وڃن ٿا!

اچن صبر جا پير ڏيري ڪٽي جي-
شرافت جو سرمو، سي پائي وڃن ٿا!

شرافت جو جامو ٿو پائي هلي،
کلي عام ٿو ڪوڙو گهمي ۽ ڦري !

پڇي ڪو، نه سچ جو هتي پاندو ڪو-
ٽٽڻ بعد ٿو سو، ڏکيو هٿ نهڻ !

تي مغروري اوڳڻ ٿي سڏجي هتي،
سدائين اها ٿي ڳلا-باعث بڻي !

لڳي آس سکن جي ٽڪي تي سدا،
سهڻ بعد پر سُڪ، اسان کي ڏئي !

هلي تيز رفتار سان ٿو هي جڳ-
انهيءَ سان قدم ٿو وڌائڻ وڻي

ڪيو پل نه برباد هڪ پي، چوڄو
وڃڻ بعد هرگز نه موٽي اچي !

ياد پنهنجي ڀلائي ٿو وڃي،
درد دل ۾ جڳائي ٿو وڃي !

آه معصوم هن جو من بڙهي
رُوح پنهنجو ريجھائي ٿو وڃي !

راه دائر اصول جي ٿو وڻي،
سُڪ صدين جو پائي ٿو وڃي !

ڪين ڪنهن سان ڪڏهن عداوت ڪا-
يارُ سڀ کي بڻائي ٿو وڃي !

چال جڳ جي ته آ سمجھڻ ڏکي-
سمجھي ’نردوش‘ ڇو ڀلائي ٿو وڃي ؟

دڙو شوخي ٻيا ٿيو آهي،
 حُسنُ شايد خفا ٿيو آهي!
 درد، دل جو وڏي ويو ايڏو-
 خود ٿي شايد دوا ٿيو آهي!
 روز چهرا نوان ڪي چهري تي-
 ٻوڙ هڻي، جابجا ٿيو آهي!
 مهربان آهي يارُ ڇو مون تي؟
 قرض شايد ادا ٿيو آهي!
 دنڱا هلندا ڏسون ڌرم تي ٿا-
 خلق ڪي هاڻ ڇا ٿيو آهي؟
 لوڏ جي هِنَس ملڪ مان نِڪَرَن-
 راڄ ڪانون ٻيا ڪيو آهي!
 پاءُ ڪي پاءُ سان ڏسي لڙندو-
 چن لڄي اچ، خدا آهي!
 جنگِ ’نردوش‘ ڪين ٿا چاهيون-
 شپِ اچا مان به ڇا ٿيو آهي؟

سياڻپ سڌائين بڻي يار آهي،
 ڏسي سو، خوشيءَ ۾ ئي پيار آهي!
 ڏسان ٿو وفائن جي ڪشش محب ۾،
 حياتيءَ ۾ آيو، نڪار آهي!
 هجي ساڻ مون سان سڄڻ ٿو جڏهن پي،
 چون سڀ ٿا ’منهنجو هي دلدار آهي‘
 بڻي منهنجي دل بي قرار آهي،
 بڻي دل ته ازخود ئي بيقرار آهي!
 بنا يار جي اُف! رهون بي چئن ٿا،
 جدائي ته ’نردوش‘ هڪ بار آهي!

لڳي هتي سڀ تنهنجو منهنجو-
مگر نه آهي ڪجهه ٻي ڪنهن جو!

چهره اصلي آ، يا نقلي؟
جاچيو پهرين چهره پنهنجو!

منهن ته وقت کي ڏيڻو آهي-
ويندو گذري آهنگو، سهنجو!

ننڊ ۾ ايندا سڀنا آهن-
ٿي نه پوي ڪو، ساڀيا تنهنجو!

رڻ پٽ آهي دنيا اُن لئه-
روز تپائي، جو من پنهنجو!

قسمت پڻ ٿي چمڪي اُن جي-
جاڳندو رهي ڪرم ٿو جنهنجو!

خون خرابو اڪثر ڏسجي،
پاسي هٿ ٿو هر پل آهنگو!

ڪئي ترقي ڪيڏي نه انسان آهي،
ڏسي موت کي پر، پریشان آهي!

ڪئي جهڳ ۾ ايجاد ماڻهوءَ بمن جي-
تباهي ڏسي خود پشيمان آهي!

وڳياني وڃي چنڊ تي پهتا ته به ڇو؟
سلامت نه ڌرتيءَ تي انسان آهي!

”ڪريون ڪرم جهڙو، ملي قل به اهڙو“
اِهو ئي ته گيتا جو فرمان آهي!

ڪڏهن ڪين ٿا ڇو ٻڌون آتما کي-
تڏهن ئي وڪارن جو گهمسان آهي!

فنا شيءِ هرڪا، بقا پڻ نه دنيا-
هتي هرڪو ماڻهو ٻه مهمان آهي!

ڪري دوش ماڻهو بڻي ڪيڏو دوشي-
رهي ٿي جي، ’نردوش‘، پڳوان آهي!

آ سائُن نئون آيو يارو،
 هلندو مهنڱائيءَ جو نعرو.
 اچن ڀڳن کان ڏيندا هوڪا،
 نه آيو پلُ سستائيءَ وارو.
 زور اچا پي آنتڪ جو آ،
 نفرت جو هلي پيو ڍارو.
 ديش پلي پيو باهر ۾ ٻري،
 وڃي اهنسان جو توتارو.
 سات عقيدو سات ڏئي بس،
 اڳتي وڌندو ساهس وارو.
 هر پل ٿو هڪ پيغام ڏئي،
 گرم سان ٿئي پاڳ پلارو.
 ماضيءَ کي ڇو ياد ڪريون اڄ؟
 حال جو وڃاءُ کڻي نغارو.

گيت منهنجا به ته ڳائي ڪوئي،
 درد پنهنجا به ڀلائي ڪوئي!
 ساز ۽ سوز ٿو اهڙو گهرجي-
 جئن سڱهي پاڻ کي به پائي ڪوئي!
 غم ۽ گوندر ۾ ٿو جيون گذري-
 خوشنما تنهن کي بڻائي ڪوئي!
 ڪيسين انياءَ به سهيو آخر؟
 ڳالهه سچ جي به ته سڻائي ڪوئي!
 ڪنهن جا ٿورا به ته ڪيڏا ڪيڏا!
 تنهنجو ڪا ٿو ته لڳائي ڪوئي!
 دل جي گهاون کي ڏسي ’نردوش‘!
 ڪاش! مرهر به لڳائي ڪوئي!

پون ياد جي، رات ڀر جون رهاڻيون
 لڳن تازيون سڀ ٿيون، ڪٿي پراڻيون؟
 اچي خوشبو پياري، پريان کان گهي هٿ-
 ڪليون ڪي بغيچن ۾ شايد سهرماڻيون.
 ويون سڀئي تمنائون لڻجي هنن جون-
 دالان جي معرفت ڪماريون وڪاميون!
 جدا آه پنهنجي، غريبن کي دنيا-
 مٺيون ڳالهائون ٿن جون لڳن ٿيون اباڻيون!
 وڻي خوب مون کي پکين جو چڪوڻ-
 اڏن اُڀ ۾ ڪونجون سدا گڏ، سياڻيون.
 وڏي ناز سان جن کي پالن ٿا مائٽ-
 ڪڏهن ڪين ڪنهن جون دڪي ٿين نياڻيون.
 ويو وقت گذري سو، موٽي نه ايندو-
 ٿڙن ڏهن ۾ ٿيون ڪجهه ڳالهائون سهانيون.
 ڀلي شوخ ڪيڏيون طبيعت ۾ ناريو-
 سي، نوريءَ مثل نياز واريون نماڻيون!

پردو اڄ فاش ٿي ويو آهي،
 حسن سهرماڻجي ويو آهي.
 جهيڙو چيڙبو اگر مگر تان ڪنهن،
 خُون شايد ڪو ٿي ويو آهي!
 پو هنيو طعنو ڪو تڪو اهڙو،
 ڪنڊي وانگر چڻي ويو آهي!
 ياد مذهب نه آ، رهيو مونکي،
 ماڻهو بس، وڻي ويو آهي!
 جيئن وڏي آهي عمر سڀ ٿا چون،
 هاڻي هٿ سڄ لهي ويو آهي!
 گل ته ’نردوش‘ ڪيڏا دلڪش ها،
 باغ مان ڪو چڻي ويو آهي!

اگر هُجان مان قدرت ويجهو،
پوءِ ته لڳندي فرحت ويجهو.

ڪوشش صادق جذبي واري،
آڏي ازخود حسرت ويجهو.

محنت سچ کي خُوب نڪاريو،
رهڻ گُهران ٿو برکت ويجهو.

مندر ۾ من کين لڳي ٿو،
آه روح جي راحت ويجهو.

رنجه ڪنجه ٿي ڏکي بڻائي،
جيون ۾ چڻ آفت ويجهو.

اڀ ۾ سچ، چنڊ ۽ تارا،
پسان، هجان، جي فرصت ويجهو.

جهڙڻ جا 'نردوش' اشارا،
آڻڻ پوتر نيت ويجهو.

ڏسجن ڪيڏا سُھڻا ماڻھو،
کي کي سڀرت وارا ماڻھو

شوڻ طبيعت، گُهنجیل چھرا،
چڻ ٿانڊا ٿي ٿانڊا ماڻھو

سونھن پسن جو هرڪو ڪانڪي،
واس وٺن کي، ڀنڀڙا ماڻھو

مُرڪ مٺيءَ سان غم جي لڪائن،
لڳن آهي ٿا منڙا ماڻھو

پھروپين جا ٻولَ بہ پڌرا،
ڀلُ تہ چڻائين چھرا ماڻھو

قدر، سونھن جو ڪري نہ ڄاڻن،
سونھن تي ڏين پھرا ماڻھو

لڳن پسون پڻ ڪڏھن ڪڏھن ٿا،
عين اصل ۾ جھڙا ماڻھو

'نردوش'! هجن کي ؟ غدار بہ،
آسي پاسي خطرا ماڻھو

ڊڇي ٿو ڊڇي ٿو زمانو ڊڇي ٿو،
سڄائيءَ کان هر ڪوڙو ڀرتي ڀڄي ٿو.

اٿس دن ۾ ڪستوري، ڄاڻي ڪٿي ٿو؟
تلاش اُها جهنگ ۾ پيو ڊڪي ٿو.

لنگهي ڪا ته سهڻي هتان آهه شايد-
تڏهن سارو ماحول سرهو لهي ٿو.

اسان ۾ ته مستي آ طوفان واري،
تڏهن اهڙو تهڙو، اسان کان ٿهي ٿو.

ٿيو چند ڪيڏو نه بي شرم آهي،
هو ’نردوش‘! عادت کان مجبور آهي.

ڏسي سونهن مڪڙيءَ کي ڪئن اک پڇي ٿو!
ڪٿي لالچي نيٺ، ساگر تڪي ٿو!

ماڻهو اشراف ڪيڏو لهندو هو،
ڪيئن ڪروڙين روپيا ڦهائي ويو!

دُشمنن کي ڪري ويو پنهنجو،
ڪهڙي ترڪيب آزمائي ويو؟

چلوائڻي ڪئي ته ڪا هن آ،
اک هڻي چوڪري پٽائي ويو.

شانت ڪيڏو رهيو تڏهن شايد،
راز ڪيئن هو آ لڪائي ويو.

ڳاڙهي ڳايو اهڙو راءِ جيان،
خوشي ٿي سر پنهنجو هو ڪٿائي ويو.

هن کي سڀ ڪجهه ڏيئي ڇڏيو آهي،
پيار، جادو منو هلائي ويو.

هُوَ چوي ڳالهه جا به ناهي چوي،
اک نه اک سان ٿو ملائي چوي.

هُوَ اصولن جو آ پڪو ڏاڍو،
ڳالهه ڪوڙي ٿو ٻوڪ ڦاڙي چوي.

سَچَ جون ڳالهيون لڳن ٿيون ڪوڙيون،
سَچَ به همت کي جُٽائي چوي.

ڪيئن به ترقي ڪپي اسان کي دوست!
هُوَ ته آنتڪ سان نپائي چوي.

روشني جا، هُو چنڊ کي ٿو ڏئي،
سَچَ، سو احسان جُٽائي چوي.

آهه ’نردوش‘! اِنڊلٽ جيون،
روشني رنگ ٿي پَسائي چوي

پري کان سڃاڻي وڃن ٿيون اکيون،
ڏسي مَڪُوبَ، مُرڪي پون ٿيون اکيون!
هنيلن جي آڏو، چڙهن چوٽ ٿيون-
نِماڻن جي آڏو، جُهڪن ٿيون اکيون!
خوشيءَ مان ڪڏهن ڪيچ، ڪل ڪل به ڪن-
ڪڏهن لُڙڪ لاڙي، رُئن ٿيون اکيون!
ڏسن سونهن گُل جان جي دلڪش ڪٿي-
نهارينديون يڪ ٿڪ رهن ٿيون اکيون!
هَجُون ننب ۾ ٿا، اڏامي تڏهن-
ڪٿي جو ڪٿي سَٿر ڪن ٿيون اکيون!
رڪن پيد ڪنهن سان ڪڏهن ڪين سي-
سپن ۾ پرينءَ کي پسن ٿيون اکيون!
پلي چو نه آهن هُو گُونڱيون ته پي،
چئي صاف سپ سپ وڃن ٿيون اکيون!
آ ’نردوش‘! اهڙي ته ڪا دلڪشي-
گُلن جان ئي سهڻيون لڳن ٿيون اکيون

نخرا زالن مثل ڪري ٿو،
يارن کي هو، تڏهن وڻي ٿو

ڪم ڪو ڦاٿو اٿس اسان ۾،
حق تي مسڪا مٺا هڻي ٿو

شهر ۾ وڻن کي ڳولهيان ٿو،
چانورو ڪٽي ملي وڃي ٿو

مورڪ کي ڪي سنڱ ڪٽي پلا،
تڏهن سياڻن ساڻ گهمي ٿو

ڪو عهدو ماڻڻ چاهي ٿو-
جي حصوريءَ ۾ سدا رهي ٿو

ڏن جي پويان ڊڪندي ڊڪندي،
سهڪي ڪٽي جيان پوي ٿو

نرمل نرمل نيٺ نماڻا،
'نردوش' ڪڪر اُٿي وسي ٿو.

لڳي باهه، جَر کي سهي ٿا وڃون،
جَهڪي ناءِ تي پر نڀي ٿا وڃون!

منو واءِ آيو چمن مان ڪهي،
تڏهن خوشبو اُن جي ڳهي ٿا وڃن.

تئي ڏوهه ڪوئي اسان کان اگر،
ته پوءِ ڪوڙ سَهسين چئي ٿا وڃون.

رڱي هٿ ٿي شايد آ پڪڙجي پيو،
بڌي ڏاڪا سڀئي چڙهي ٿا وڃون.

تئي هار ها، پر نصيبن سان ٿي،
ڪري ڪيڏ ڪاڻي، ڪٿي ٿا وڃون.

ڪري ڪو پي پڇتاءُ 'نردوش' جي،
نديءَ جل مثل پو لهي ٿا وڃون.

ٽنڱ عدوءَ جي توڙڙي گهرجي
 جڳ جي ٻانهن مڙورڻ گهرجي
 ليڊزن کان ڪجهه لاپُ وٺڻ لاءِ
 ڪاش پتو پي ٻوڙڻ گهرجي
 مهمانيءَ جي مڙج وٺڻ لاءِ
 هٿ هٿ ڪيمو ڪوڙڻ گهرجي
 الٽي راهه سڄي جڳ جي آ
 پنهنجو منهن به نه موڙڻ گهرجي
 پاڙي ڏنڊو ڪٽي ڪوڙ جو
 سچ جو پانڊو ڦوڙڻ گهرجي
 گيتا گيان پراڻو ٿي ويو
 سَورِ پاڻ ڏي سورُ گهرجي
 حيلي حرفت سان ڏن ميڙي
 ماڻُ گهرجي، چوڙڻ گهرجي
 ٻئي جا گهر ڏهه ويهه ڦٽائي
 پنهنجو بنگلو جوڙڻ گهرجي
 ڪر نردوش! پل تون، ليڪن
 ڪيتو ٻئي ڪي لوڙڻ گهرجي.

ڇاٽي، چولين جان ٿي چلڪي،
 ڦوهه جواني مست ٿي، مهڪي!

سونهن-ڳلن تي وٺن ڪڏون ٿيون،
 دلڪشي ائين هوءَ ٿي خلقي!

نيٺن ۾ ٿس نور نوراني-
 پيار سنڌي ٿي برڪا برسي!

واعدو سڄڻ اچڻ جو ڪيو
 در منهنجو ٿو هاڻي ڪڙڪي

وارن ۾ تنهنجي قول لڳايان-
 چهاءَ لاءِ هٿ منهنجو تڙڪي!

ڪٽي نڱاهون هاڻ نهاري،
 تن، من منهنجو خوش ٿي ڇهڪي!

روح ته جسمن کان جدا
خالي ڪوڪا ڇا ڪبا

ٻانگ ڏئي ڪوڙ ڇيو :
”ماڻهن ۾ ڪٿي آ وفا

ملن سَوَن ۾ مشڪل
مِٽ، مِٽ سڄا ۽ سکا

ڪٿي چپن ڪس ٻيهر
ته چيائين : هي ته ڪٿا

سونهن ٿي وئي اغوا
شاهد اُن جي آ هوا

مؤسمر مجازُ بگڙيو
موتِ مار ٿي آ فضا

شور شرابو آهه شهر ۾
جذبو نه آ ڪو شام، سکر ۾

رونق ٻاهرين دلڪش ڏاڍي
اندڙ ڀريل پر آه زهر ۾

ڏسجي مشڪل پنهنجائپ هيٺ
شهر ڀليو ڇڻ آهه قهر ۾

مهراڻ هجي ڀل مڙج ۾ آڄ
قرب مگر ڪٿي آ لهر ۾

ڀڳوان ٿئي ڀڳتن تي راضي
جوش جهڪو ڇو آهه مهر ۾

هلي هتي بس، مسڪو-چسڪو
ماڻهو خوش آ ڇهر بهر ۾

پوک لڙڪن جي ٿي سٺي آهي،
تي ڪڪڙ اک، تڏهن وسي آهي!

هر قدم تي سدا ڏئي ٿي ساڻ،
ها، سڪي، هر ميار تي آهي!

پير اڳتي هلن ڪٿي ٿا هان؟
هان، هر جا ٿي، پٽ لڳي آهي!

سبز جا سبز زخم دل جا هن،
مهڙ اهڙي سدا رهي آهي!

آه اندر جو شيشو صاف ڪٿي؟
دوري رڻ جي وٽي وڌي آهي!

منهنجي توسان ته دوستي آ پڪي،
ڪوئا تنهنجي تڏهن ڇڏي آهي!

جيري خاطر ڪهي ڇڏين ٻڪڙ-
ڳڻ جي صورت به آتڪي آهي!

جو وٺون ٿا، ڏيون ڪٿي ٿا سو،
آه، 'نردوش' بس پري آهي!

اصل کي جي لڪائيندو لڳي ٿيندو-
سڃاڻپ کي پلائيندو، لڳي ٿيندو

وٽي دَر چڙهي آ، دَر جي مٿان ڏاڍي
جي، گذريءَ کي پڏائيندو، لڳي ٿيندو

پلڪن کي ٻُڪڙي پڪڙي رکيو يا عمر
هٿن مان اٿن وڃائيندو، لڳي ٿيندو

هجن بي باڪ سهڻا گر سمندر جان
ڪٿي نظرون نهاريندو، لڳي ٿيندو

سُريلين ساڻ گهمندو ڪانءُ ته به آخر
ڪڏهن ڪو سُر ملائيندو، لڳي ٿيندو

اک هنئين تو لکي ستارن کي،
سا خبر پهتي آ نظارن کي!

گل چني سونهن ماڻي چوريءَ تو،
کيڏو سرمايو داغ دارن کي!

شاعريءَ ۾ بهار جان جوين،
آه شابس تو، مون پاران کي!

سج کان تو روشني پني آ کيو،
چڻ لڳي، روشني منارن کي!

ڏس ٻڌڻ کان بچي ويا تارو،
داد ڏي ڪڻ جي سهارن کي!

پيار جي هڪ گهڙيءَ جياريو آ،
سانڍيو سيني، قرب وارن کي!

مهڪ ايندي جڏهن به مٽيءَ مان،
تون ڏسج پوءِ مينهن وسارن کي!

قاعدي بنا جو، شراب پئي ٿو!
اهو وڏو گناهه ٿئي ٿو!

ديش ۾ لوڪشاهي ٿي هلي-
هاڻي نه ڪوئي نواب هجي ٿو!

نيٺ ته پرشتاچار، ختم ٿيندو-
ڪوشش سان ڇا نه ٿئي ٿو؟

بي روزگاري آ، وڏو مسئلو،
پنهنجي محنت ته، قل ملي ٿو!

ڪو پي بندو پل ترقي ڪري-
ان تي ڪو، ڇو رنج ٿئي ٿو؟

راهه سڃيءَ تي هو، پيو هلي-
ڇا لاءِ پيو، ان تي کلي ٿو؟

سِنڌُ ڇڏي، گذري وئي وَهي،
جندُ سان جڙيل سارون آهن!

رستن جا گهر ڇاهه سان اڏيا،
ديوارن ۾ ڌارون آهن!

رهي سدا مَن رنجھه ڪنجھه ۾ ئي-
ڇا ٿيو، موٽر، ڪارون آهن!

درد جنين جي دل ۾ وَسَن ٿا،
آئٽ تن لئه دارون آهن!

ڪرندا نه اُهي سچ جا وَڻ،
پختيون جن جون پاڙون آهن!

دل جي سُرندي تي آ، هليو هٿ-
موج ۾ تڏهن تارون آهن!

عشق هنن لئه پوڄا آهي،
رڪندا اڪثر به ٿارون آهن!

’نردوش‘ خزان جڳ جي چمن ۾-
دل جي چمن ۾ بهارون آهن!

ڪين ڪو مونڪان حال پڇي ٿو،
ڪوئلُ مستيءَ ۾ رهي ٿو!

سچ ته ڪڏهن ڳالهائي ڪٿي ٿو؟
پنهنجو ڪوڙ لڪائي ڇڏي ٿو!

زبان ٿس ڪوڙي زهر ئي-
تڏهن به ٻولي منو وڃي ٿو!

آئيني آڏو اچي ڪٿي ٿو؟
عيب لڪائي گهمي ڦري ٿو!

ڪمزورن تي ٿو رعب ڄمائي-
طاقتورن کان ڊڄي هلي ٿو!

اڳتي تڪڙو وڌي زمانو-
ڀڳ، وڳيان جو هاڻ هلي ٿو!

مورڪ، ماڻهوءَ کي ڏکيو بڻائڻ-
ساهه سياڻپ جو هُو ڪٿي ٿو!

’نردوش‘ ڏسو آ، هُو ڪيڏو!
اولر وهڻ ۾ هُو جهلي ٿو!!

گھنگهروءَ جان وڃي پيو ماڻهو
ديپ وانگر جلي پيو ماڻهو!

ڏن جي ڏن ۾ مڱن رهي ايڏو-
ڏت نشي ۾ لڳي پيو ماڻهو!

ڪير پڳوان ڪي پياري ٿو-
انڌ وشواس ۾ جئي پيو ماڻهو!

باه اندر ۾ لڪائي پوءِ
بهر ڌماڪا ڪري پيو ماڻهو!

پوش پائي سدا گناهن تي-
جاپ سچ جو چڻي پيو ماڻهو!

ڪاٺ پنهنجي وطن ۾ ٿو جو هڻي-
سو به رهبر بڻي پيو ماڻهو!

نخرا زالن مثل ڪري ٿو،
يارن کي هو تڏهن وٺي ٿو.

ڪم ڪو ڦاٿو اٿس اسان ۾ -
حق تي مسڪا مٺا هڻي ٿو

شهر ۾ وٺن کي ڳولهيان ٿو،
چانورو ڪٽي ڪڏهن ملي ٿو

مور کي ڪي سڱ ڪٽي پيا؟
تڏهن سياڻن سان گهمي ٿو

ڪو عهدو ماڻن چاهي ٿو -
جي حضور ۾ سدا رهي ٿو

ڏن جي پويان ڊڪندي ڊڪندي هو -
سهڪي ڪٽي جيان پوي ٿو

نرمل نرمل نيٺ نماڻا -
'نردوش' ڪر اُتي وسي ٿو

مهر ماڻ جي لڳي ويئي،
نيٺ تڏهن پڻ ويا چئي!

پاءِ نه پئي صاف نيت،
ميريءَ سان ته دل ٺهي وئي!

صدق سچي سان ٺهيل ڪٽيا -
هڪ جهنگي ۾ ڊهي پئي!

مرڪيم ليڪن مرڪ ڦڪي،
عقل ڪٽي ڏاڍائي ڪئي!

سیرت پوڙهي، سونهن جوان
چمڙيءَ تي اک اٽڪي پئي!

'نردوش' ويو سونهن تي سرچي
سور ته سوکڙي ويا ڏئي!

اهڙي ڪا اڄ لڳي هئا آهي،
ڪوڙ هڪو چوڻ اڄ روا آهي!

گل مٿل مرڪ ڪنهن کي هوندي-
چن لڙائڻ جي، سا ادا آهي!

جي وڏي واڪ سان چون ٿا سچ-
تن جو راکو رڳو خدا آهي!

ڏاڍ جو ناچ آ، اڳهاڙوئي-
بي حياتي هيءَ، جا بجا آهي!

مفت، آڪڙ ۾ آدمي اڏڙن-
وقت جي هيءَ نئين فصا آهي!

گل پٽڻ جي، ڪٿي خطا آهي،
خار قاتل ڏني سزا آهي!

ڇو طبيعت رُڪي، رکين ٿو تون؟
رُت بسنتي تي، دلربا آهي!

ميل ميلاپ اڄ ڪٿي 'نردوش'؟
ماڻهو، ماڻهو ڪان ٿيو جدا آهي!

دل وارن جو جي، پيار ملي،
وري جيئن جو آڏاڙ ملي!

پَل پَر جي به ملاقات ٿئي
رات سڄي دل کي قرار ملي!

نيٺن مان جي، چڪي پياري،
سالن تائين ٿو خمار ملي!

باغ، سونهن جو، لڳي سڄڻ ٿو-
ماڻڻ لاءِ اُت ٿي بهار ملي!

پوڄڻ بدران ماڻيون جيون-
جيون کي ڪوئي سار ملي!

'نردوش' هلون اڳتي شايد-
يار سڀاڄهو دلدار ملي!

ڪَڪَر اُپَ ۾ ڪارا تہ ڏاڍا اوڻن ٿا،
۽ مينهن جا ڦوهارا تہ ڏاڍا وڻن ٿا!

هجي چنڊُ ڪيڏو بہ سهڻو سهڻو-
هڻن اَڪِ ستارا تہ ڏاڍا وڻن ٿا!

تي وڃُ چمڪي، بادل بہ اُپَ ۾ گجن ٿا،
سي، رنگين نظارا تہ ڏاڍا وڻن ٿا!

جهان ۾ آ، نفرت جي ڪوڙاڻ ڏاڍي،
هجن پيار وارا تہ ڏاڍا وڻن ٿا!

ڏين دَرْدُ سهڻا منو ايترو جو-
هجن سُڪ ڪسارا تہ ڏاڍا وڻن ٿا!

رُسنَ جون ادائون سواڊي لڳن ٿيون-
هي آلوبخارا تہ ڏاڍا وڻن ٿا!

نفرت جو ٻچ جڙين مٽايون،
سڪ کي پوکي سڪ اُڀايون!

امن اسانجو زخمي آهي-
آٿت جو ڪو ملڪ لڳايون!

قوت اسانجيءَ ڪئي تباهي،
هٿ سان ٿا بارود وڇايون!

ڪاسائيءَ جو گهر ڪٽرپڻو-
انسانيت جا ڇو ڪنڌ ڪپايون؟

پنهنجي گهر جا ٿي پيا پيدي-
آٽڪ سان ڪئن هٿ آڻڪايون؟

’نردوش‘ مري ٻُڪ ٿي شرافت-
پنهنجو ويٺا ديش لڳايون!

هٿ ۾ ملندو سُئي سڳو جي،
زخمر به گهرا سبي سگهان ٿو!

تعصب جي بس باهم هري ٿي-
گهر حلن جي، ڏسي سگهان ٿو!

درد جي دنيا ۾ رهندڙ مان-
درد ٻين جا وٺي سگهان ٿو.

ظالم ڪنهن جو حق جي قبائي،
آخر دم تائين لڙي سگهان ٿو!

وهڻ وهڪري ۾ وهندڙ جي،
نه بچائڻ سي، وڃي سگهان ٿو!

گل سهڻو آ هر ٿاڙيءَ تي،
سڳند وٺان، ڪئن چني سگهان ٿو؟

ڪٿي ڪنهن ڏاڍ ڪنهن سان ڪو ڪيو هوندو،
تہ ڪو ڳوڙهو سندر هو ڳل تي ڪريو هوندو!

مهڪ گلڙن جي ٿيندي ڇا تہ منڙي آ!
حسينن سنڱ ڦولن جو ڪيو هوندو!

گهڙيءَ پل ڪيڏو سوچي آدمي ٿو اچ-
يقينن سوچ ڪي ڀي ٿڪ ٿيو هوندو!

لڳي جيون ٿو دلڪش، ڇا تہ پيارو ٿو!
مگر ڪوڪو ٿي سو، ماڻڻ سڪيو هوندو!

لڪي چورائي دل جو چئن چاهت ٿي،
تڏهن دل ڪنڊ ۾ ويهي رُنو هوندو!

مليل چورن سان چوڪيدار پڪ هوندو-
تڏهن ٿي بئڪ ڪي ڏاڙو لڳو هوندو!

سڄو چهرو، نئين چهري پٺيان آهي،
سڄو چهرو نہ ڪنهن ڪٿ ڀي ڏٺو هوندو!

پڇي هڏ گڏ پيو ’نردوش‘ ماڻهوءَ جو،
اُصولن جي حيل تان پڪ ڪريو هوندو!

هاڻ هر ڪوئي نقاب پائي ٿو،
چهرو پنهنجو سڄو لڪائي ٿو!

قهر جي ورڪا ٿي وسي هرجا،
ڪير ڪنهن سان نہ اک ملائي ٿو!

وحشتون، دهشتون هلن اڃا ڀي،
قاعدو ڇڏي جو، ڦلائي ٿو!

ماڻهو ڪورٽ ۾ سچ چوڻ چاهي،
اُف، تڏهن ڀي سزا ٿي پائي ٿو!

آه بدمعاش حرفتي اهڙو-
هر خطا پنهنجي هو، ڇپائي ٿو!

ناهم ’نردوش‘! سادگيءَ جو ڪم،
مان سادو ڪٿي نہ پائي ٿو!

سائڻ جن پنهنجو ٿي ڪفن آهي،
يارا محفوظ سو وطن آهي.

بَد ڪيڻ هِت ضروري ڪو ناهي،
روز ڪِت ڪو نه ڪو جشن آهي.

ماڻهو پتڪائي دربدر ٿو ڪري-
اڦا ٿيو بچڙو ڪيڏو من آهي.

رات ۽ ڏينهن جن ڪيو پوهيو،
بي جسو تن جو ٿي يَتَن آهي!

قاعدو جي ڪنن هٿن ۾ ٿا-
تِن ڪري هِت اُجڙ هو تَن آهي!

جان جهين گهوري مُلڪ تان خوش ٿي-
دِش جو سو، سچو رتن آهي!

بخملي جن جو ٿو بدن پاسي،
مير وتن جو مگر ڇو من آهي؟

نِردن جا ڀلا ڪهڙا ڪڏهن ڀاڳ کُن ٿا؟
زردار ڪي هر دم ٿي وڏا لاڳ ملن ٿا!

گترن جي، وڃي پاڻيءَ، ڇا سرهاڻ ڪئي آ!
هي ڀاڳ انهن جا ٿي، جي ڪمپن ۾ رهن ٿا!

گرهن تي وڃي پهتا پي بئي ديش جا ماڻهو-
پر ارڳ اڃا چند ڪي هِت لوڪ ڏين ٿا!

آڏنيءَ جي مٿي تي پڳ رکي مظلوم ڪئي ڀُل-
اڄ سچ ڪي هر پيري نوان ڏنپ ملن ٿا!

مرڪن ڪي وساري، ٿيا سڀ راضي ڪنجهڻ تي،
'نردوش' هي لوڪن جا عجيب ڍنگ لڳن ٿا.

آٽنڪوادي آهن اهڙا،
چاڙهن چهري تي ٿا چهرا.

ملن انهن سان ديش دروهي،
راز ڏين ٿا تن کي گهرا،

تعصب جن جي نس ۾ آ،
اهي ڪرائين جهڙا جهيڙا.

بهر وسقوت ڪرڻ لاءِ ٿي،
آٽنڪوادي شايد جادا!

ڪن آٽنڪوادي راند بمن سان،
پاڻ لاءِ ٺاهن موت جا گهيرا!

ووڍڪ وڪڻن ڪروڙ وٺي جي،
خواب نه ٿيندا تن جا پورا.

خون ماڻهپي جو ڪن جيڪي
ماڻهو پڻ سي، تو مون جهڙا!

آٽنڪوادي جو آ انت اچي ويو-
'نردوش' ڏسون سڀنا اهڙا.

دليري اسانجي ڏسي ڀل زمانو،
غمن ۾ به ڳايون خوشيءَ جو ترانو!

مزي ساڻ مرڪون بين جي خوشيءَ لاءِ،
لٽايون ٿا پنهنجي، خوشين جو خزانو!

زمانو اسانکي ڪري پي ڪندو ڇا؟
اسان جي اڳيان نيٺ جهڪندو زمانو!

تمنا ڳلن جي نه هرگز ڪٽيسين،
کڍي مرڪي مرڪي جيئڻ جو بهانو!

ٿڌي راهه روزا اڳي وڌ، اڳي وڌ،
آ منزل هوءَ سامهون، اُتي آشيانوا!

ڪٿي اُداسي لاهي ڇڏجي،
پاڪر ۾ خوشي آڻي ڇڏجي.

نه حقيقت ۾ ملندو جيڪو-
سو، خواب ۾ ئي پائي ڇڏجي.

ماڻهو جيڪو ڪين وڻي ٿو-
ڪير مثل سو ڦٽائي ڇڏجي.

جڏهن ڏسون، ڪو ڪري اڊمبر،
ڏيندڙ تنهن جو ڏاهي ڇڏجي.

رام، رحيم ۾ فرق نه سمجهو-
ڀَرَم، ڌرم جو هٽائي ڇڏجي.

سونهن اڪيلي، ڇيڙن سيئي-
لڄ غريب جي بچائي ڇڏجي.

جهولُ ڪنڊن سان ڪو پري ته ڏسي،
سره سان دوستي ڪري ته ڏسي.

سِرْدُ آهن جا قيمتي موتي-
سي، وهائڻ کان خود، جهلي ته ڏسي.

سچ جو پلئه آ هو جهلي بيٺو-
ڪوڙو ثابت ڪو پي ڪري ته ڏسي.

اڻ ٿيڻي ڪي ڪري سڱهان ٿو ممڪن
روشني هو هٿن، جهلي ته ڏسي.

سِرڳ ڌرتيءَ تي آڻي ما ٿو سڱهان
ديش پهرين ته ڪو گهڙي ته ڏسي!

ڪوئي 'نردوش' جا غزل پڙهي-
ڪوئا سنگره هٿ ۾ جهلي ته ڏسي!

ڇا ته فضا ۾ آهه تناءِ!
نس نس ۾ آ گهرو گهاءِ!

نفرت جو بچ وٺ ٿي پيو-
پاءُ به ڪونه رهيو آ پاءُ!

ڌرم، مذهب بناوٽ ساري-
تعصب جو سر ۾ سوداءِ!

جيون جو هر موڙ لڳي ٿو-
دهشت، خطرو ۽ ڏهڪاءُ!

ٽڙندي ڪئن من جي مڪڙي؟
دل جي چمن ۾ خزان جو واڌ!

وحشي وحشي نظر نظر آ-
ڇا ته وڏي ويو آهه وڻاءُ!

دريوڏن جي چوپڙ راند-
جيتيندو پڪ، ڪوڙو داءُ!

سَرءُ نه قائم آ ’نردوش‘!
هوا ۾ ايندو، نيٺ هڻاءُ!

وڻي ڪين جڳ جي ڪائي بات مون ڪي،
بڻايو آ لاچارُ حالات مون ڪي!

ڪريان ٿو بغاوت ڏسي ظلم چوڌر-
وڻي ظلم جي ڪين ٿي ذاتِ مون ڪي!

لڳي چوڙ پيارو ۽ هرگز نه ظالم
الا! گوڙ شهرن جو آ بور ڪندڙ-

ڏئي لطف پنچين جي ٿي لاتِ مون ڪي!
ملي جي تن جي سدا شل، ملاقات مون ڪي!

غمن کان ڊڄڻ چوٽا ’نردوش‘ ماڻهو؟
ڏين غم ٿي خوشين جي سوغاتِ مون ڪي!

پنهنجي سر تي ٻڌل ڪفن آهي،
هاڻي محفوظ هي وطن آهي!

جشن ۽ محفلون اوهان جي لاءِ،
پاڻ وٽ بُڪ جو پڇڻ آهي!

برپتن ۾ ٿو مفت ڀڻڪائي-
ڪيترو بيوقوف من آهي!

رات ڏينهن جن ڪيو پورهيو-
بي جسو تن جو ئي يتن آهي!

جان جنهن گهوڙي ملڪ تان خوش ٿي-
تنهنجو رت ۾ رنگيل بدن آهي!

گند جا ٽوڪرا ڀريل من ۾،
ڦول مالهاڻون سارو تن آهي!

ڪونه نردوش! تون سڪين سڱهندي،
قاعدِي ڪي پڇڻ به ڦڻ آهي!

تلاش وقت جي، ڪندي ڪندي-
خود پَل ٿي ويا گذري شايد

ياد پرينءَ جي جڏهن اچي ٿي،
ننڊ ڦٽي ٿي منڙي شايد

منصوب ٻڌي ٻنڌن ۾ جا-
ڏاڳي جي آ، ٽڪڙي شايد

ڦولن تي ڪرڻ ماکُ ڦڙا ٿا
روپُ تڏهن ويو نڪڙي شايد

لُڏي لمي ٿي، ڪين ٻُڌي ٿي
سچ جي آ، هيءَ مڪڙي شايد

وک وک تي ڏس تجربا نوان
ترقي تڏهن ٿي ٽڪڙي شايد

ڪين پڙهياسين روح جا سبق
جڳ جا خدا ويا بگڙي شايد

سچ سچ آ سڀ 'نردوش' چيو
ڪوڙا ڪڪر ويا وڪڙي شايد

ماڻهپي جو ڪو مرم سڃاڻون،
پر جاوادي روح بڻايون!

ڪٽرپڻي جي ڪاتي ڦهري-
ساگر جي ڪن ۾ اُڇاليون!

ماڪي جان مُرڪ لڳي منڙي-
اچو ته اُن کي چپن لڳايون!

ڪين وڻن ٿا جنگ جا ڪڪر-
مُلك جي هوا کي ريجهايون!

نيڪ ته ڏاڍا، رُبَ کان ڊڄندا-
دِل ۾ تِن جي پيارُ جهڙيون.

هُنڌ پڳوان ته اڄ به چوي ٿو-
پيار سان ڌرتي، سُڙڻ بڻايون!

رت پئڻ جي، راکاس اُهي-
اُڄ، تن کي انسان بڻايون!

ڪٽ نه پيار جو مَوَل سڃڻ،
طعنو اهو آ، اَنمول سڃڻ!

ڪوڻ ڪڍي اڄ دِل جو راز،
ڳالهه نه ڪر ائن ڳوڻ سڃڻ!

مرڪڻ جي مَوَسِر آئي،
ڇڏ نه وساري ڦوڻ سڃڻ.

گُل ميڙيندي ڀرجي ويو-
ڪنڊن سان ٿي جهول سڃڻ!

پريت نِسوري ترڪڻ آ-
رهندو ڪين اڏول سڃڻ؟

’نردوش‘ وهايو، جيڪو هڪ،
لڙڪ به سو، اَنمول سڃڻ.

سنڌي هر جا پيو ٿو سڏجان-
آ، اثر سو، امڙ جي لوليءَ جو

سنڌيت ٿا سنڌي، ڪائن ڇو؟
ڏس، حشر هاڻ، پنهنجي بوليءَ جو

سلسلا جامر هليا وسقوڻڪ،
روز پاسي ٿو ڏن ته هوليءَ جو

پر جي ڪنڊن سان آ، ويئي ساري-
ڏوهه ڪهڙو پلا آ، جهوليءَ جو؟

ڌرم جا ٿا ڏين فقط هوڪا-
ماڻهپو آ، نه تن جي ٽوليءَ ۾

آهه 'نردوش' کان خطا ٿي ڪا-
رنڱ ڳاڙهو ڇو آ، ٺٺوليءَ جو؟

قدم سان قدم کي ملائي هلون،
سدا پائيچارو، وڌائي هلون-

لڳي لوڪ راڄ ٿو جهان ۾ عجيب،
اها ڳالهه سڀ کي ٻڌائي هلون-

جي، ڪلفت ڏين ٿا، آ ٽن لاءِ پيار،
سدا دوستيءَ کي نڀائي هلون-

رهي روپ ٿو ڪاڪا جو پٺ،
اچو دشمنن کي ٻڌائي هلون-

سدائين وڪاڻ پٽ اسان جو رهيو-
اهو گيت ترقيءَ جو ڳائي هلون-

وطن لاءِ حاضر اسان سڙ رکون،
سا، چاهت اندر ۾ ڇڏائي هلون!

اک هٿين تو ستارن کي،
سا، خبر پهتي نظارن کي!

گُل چني سونهن ماڻي چوريءَ تو-
کيڏو سرمايو داغ دارن کي!

شاعريءَ ۾ بهارَ جان جوپن،
آهه شاباس تو، مون پارن کي!

سج کان روشني پني، آ ڪيو،
چڻ لڄي، روشني منارن کي!

ڏس ٻُڌڻ کان بچي ويا ماڻهو-
دادُ ڏي ڪَڪَ جي سهارن کي!

پيار جي هڪ گهڙيءَ جياريو آ،
سانڍيو سيني، قرب وارن کي!

مهڪ ايندي جڏهن به مٽيءَ مان-
تون ڏسج پوءِ ميهن وِٺارن کي!

خار مان پڻ اچڻ لڳي خوشبو،
کيڏي مون کي وڻي وڻي خوشبو!

گُل کي جوڙي ڏسو خيال سان جي-
پاڻ ايندي ملڻ ڪهي خوشبو!

پيار سان ناتو، آهه چن جوڙيو-
گهر انهن جي وڃي رهي خوشبو!

آهه خوشبو وڻي گهڻو مون کي-
سونهن شايد بڻي پئي خوشبو!

پاڻ کي ئي لڳان ٿو مان پاڳل-
مون هٿن ۾ ڪڍي جهلي خوشبو!

پَل ته ’نردوش‘! ڪنهن جهليو قابو-
آ، اڏامي هوا بڻي خوشبو!

مان، پر ڪٽيل پرندو آهيان،
تعجب ٿي، ڪئن اڏندو آهيان؟

سانڍو مون سوز کي سيني ۾،
سازَ مثل چٽ وڃندو آهيان!

روح جي راحت پائڻ خاطر،
عيش جي رڻ ۾ رڻندو آهيان!

پاپ ۽ پُڻج ۾ فرق نه پائين
من جي مڙج ۾ رهندو آهيان!

دور گهڙي آ منزل پنهنجي
تڏهن به هلندو رهندو آهيان

ڪيڏا هت رنگين نظارا
پوئڙن جان ٿي پسندو آهيان

جيون هڪ ڪٽراڳ لڳي ٿو،
تڏهن به تنهن کي جيئندو آهيان

غیر، 'نردوش' آ، خوراڪِ مثل،
خوش ٿي کائي وٺندو آهيان!

پوڙ وٺن مان خوب چڙهي پيو،
نور، بهار جو ئي ته وسي پيو!

آهه حسن جي قوه جواني،
مند جو ميوو هاڻ وڻي پيو!

باغن ۾ پوئڙن جي گونجار-
سُر سنڀال جو، ساز وڃي پيو!

صبح جي هير آ ڇا ته مني!
اُن جو چاهاءُ، جادو ڪري پيو!

جيسين آهي 'نردوش' بهار-
سونهن سڀڻد جو سَواس هلي پيو!

ٻڌندڙ ٻيڙي تارڻ خاطر-

پنهنجي ٻيڙي ٻُڌڻ لڳي آ!

حسن ٿو پياري پيارُ آسان ڪي-

آميت پيلاس ڪجهه ٻجهڻ لڳي آ!

جسم ته ڪيا ڪيڏا نه جاوا!

آتما به هاڻ گهڙڻ لڳي آ!

من ۾ سندس ميراڻ آهي،

گورو تن ڇو ڏوٽڻ لڳي آ؟

آئي خزان جي مؤسڙ آئي-

ڳائڻ ۾ ڪوئل منجهڻ لڳي آ!

وشواس گهات جو سوچيندي ئي-

دل ته اسانجي سُسڻ لڳي آ!

ڄاڻ ته آيو زلزلو ڪوئي-

’نردوش‘ سونهن لڪڻ لڳي آ!

جيون جو طيءَ سفر ڪريون ٿا

طوفان مٿل اثر ڪريون ٿا!

ڪوڙ تي چانديءَ چمڪي تي اڇ-

ڇا ته سچ جو هت حشر ڪريون ٿا!

وهي وڃايون خام خيالن ۾-

ساڻ نه بهتر وڪر ڪريون ٿا!

مشاعرو اڇ ٿيڻو آهي-

هن، هن کي صدر ڪريون ٿا!

اٿلي پُٿلي لهرون هلن ٿيون

اٿن ئي حياتي بسر ڪريون ٿا!

وهه به پيئڻ جا عادي آهيون-

نردوش! پاڻ کي امر ڪريون ٿا!

مُرڪڻ جا واپار ڏسون،
پُٺ پُٺ ۾ اِظهار ڏسون.

ڏوھ نئون هڪ روز ٿئي،
قاتل ٿا زردار ڏسون!

وڏيون پڳون جيڪي، تن جا،
ٿيندا ٿا ستڪار ڏسون!

چين وچن جي چورائي،
سڀني ۾ سي، يار ڏسون!

ڏيئي ٽڪڻن کين ڪڏهن،
اهڙا پڻ داتار ڏسون!

’نردوش‘! ڇڏ آڪڙ کي،
پاڻي جيڪر پيار ڏسون.

گوڏ سمنڊ تان ميڙي وينو،
ائين ڪندي ڪجهه سوچي وينو!

پاڻ کي مشهور ڪرڻ لاءِ ٿي-
وَر وَر اِشتهار ڏئي وينو!

يار ڏسو ٿو پاڻي پاڪيون،
فرمائش آ وڏي، سوچي وينو!

قِرڙيءَ وانگر ڏسو قري وينو،
ڪيڏو نه آ مَن ٿيندو چنچل!

محب اسان جو، پر تو آهي،
وڻيس ’نردوش‘! چئي وينو!

بهارون ڇو مونسان نڱاهون ملائن،
اچي پنهنجو ڇو مون کي جلوو ڇو مون پسائن؟

عجب سندي خوشبو ڏسان ٿو مان هر گل ۾
اچي سي، هوائون هتي ٿيون لتائن

تڏي هير تن ۾ پري تي جواني،
تڏهن ٿي فضاون اچي دل لڙپائن!

سُڱندي سان ياري، وئي ٿي آ منهنجي
اچي پر ۾ منهنجي، محبت جتائن.

تون ’نردوش‘ وٽ اچ انهيءَ جو مزو پي،
ڪهاڻي اها ٿي هڪ گهڙيءَ جي ٻڌائن.

وري خيال آيو، چوان مان ٿو-
مڪب وُس اچي تون، نڱاهن ۾!

آ مهنو هي مارچ جو بهاري ڪو-
آ، رنگت اچوڪي فضاين ۾!

ٿڙيا ڦول هٿ چٽ، مڪب ۾ ٿي-
ڏسان خوبصورتي اڏائن ۾.

ملي نيپهن جو ٿي نياپو ٿو-
اهو خود ٿي پهتو، هوائن ۾!

نهاريان ٿو جيڏان بهارون ٿي
پريل سي، ڏسان بس هوائن ۾!

ڳڻي غريبن جا ڳوڙها ٿو،
لڳي اهو ڪو مست ملنگ ٿو!

رمز، راند جي ڪو سڪي وئي-
کڀي انهيءَ لاءِ ڪو، اُمنگ ٿو!

ڏسي ڏيان، سان، اُپ ڏي ٿو-
ڇا ته مٽي اهو رنگ ٿو!

لٿو ٿرين مان آ، هاڻ ئي شايد-
پنهنجا ڏسو هو، ڳڻي ننگ ٿو!

چاندوڪي هيءَ ڏس رات آهي،
گهمي ڦري جهنگ ۽ جهڙ ٿو!

ڪير نه مونکي لٿي سڙهي هاڻ-
اهڙا سڪي هُو اڄ ونگ ٿو!

ڪري وٺ ڪري وٺ محبت جون ڳالهيون،
بڻي سي، پون بس غنيمت جون ڳالهيون!

ڏئي مُرڪ منڙي چڪي پاڻ ڏي آڻي-
آسان ڪي لڳائڻ ڇو حسرت جون ڳالهيون!

جڏهن پاڻ ۾ دوست، گڏجون ڪٿي پي-
سدائين ٿا ڪيون سڀ صداقت جون ڳالهيون!

زمانو هي بدليو، لڪي ڪئن فريب ڪو-
لڳن هاڻ مشڪل ملاوت جون ڳالهيون!

دغا سان اڳي هُو لٿي جو ويو آ-
چڏي ڏي تون نردوش! عداوت جون ڳالهيون!

ور ور ڪوڙ هوَ جي، چوندو رهندو،
نيٺ ته هڪ ڏينهن، سچ ٿي پوندو!

رهن حقيقت کان جيڪي دور-
خواب ته تن جا خواب ٿي رهندا.

تاج محل جان عاليشان محل
جڳ ۾ عجائب نه اهڙا ٺهندا!

ڏيري ڏيري جُٽائن همت-
هاڻ نه ڪڙمي ظلم ڪو سهندا.

سدا رهي من جي مَوجَ اڳر جي-
قول خوشيءَ جا پاڻ، ٿڙي پوندا.

طوفان مثل مهراڻ مَتَلُ، ترندا-
گهيڙ ۾ جيڪي پي گهڙي پوندا.

ساهه سڄو ٿي آهه سڄڻ ۾،
شڪر ڪريان جو، آيو آڱڻ ۾!

سونهن نهاري، چُهي بدن ٿي،
لطف عجب آ سنڱ ڪرڻ ۾!

قرب اسان جو صاف ۽ سترو-
آهه مزو پر، پاڻ پَهڻ ۾!

مون ۾ قدرت آه سَمائي،
موج تڏهن ٿي اچي جيئڻ ۾!

چڏ سپاءَ هي نانگن وارو-
ناهه مزو ڪو زهر رکڻ ۾!

ڏيندو رهه بس داتا بڻجي،
مزو گهڻو آ، فقط ڏيڻ ۾!

ڪانون جي اڇ محفل آهي،
کان کان ڪيڏي نه متل آهي!

شينهن ڪئي هيءَ گجگوڙ آهي-
ڪين ڪو، گرجيو بادل آهي!

پاڳل ويٺو جهانجهه وڄائي-
ڪيڏي نه ڏسو ٿي اڇ ڪل آهي!

هيءُ نه ٿڪو گوليون هڻندي-
ڏاڍو هو، پتردل آهي!

سالن کان هڻي نند ڪين ڪئي،
اڪ ڪپ ڪوڙي ڪا آهي، سَتَل آهي

سند جو جَلُ سيتل آهي،
پاڪ منو گندا جَلُ آهي!

ڪنهن سان نه ڪائي به شڪايت آ،
جو، پريو جِي سا، عنايت آ.

جيئون ٿا فقط نانءُ پڳوان جو-
۽ چون ٿا سا به هڪ عبادت آ!

رهون اصل کان ٿا پريم ڪانڪي-
چوچو، پيارَ پري هيءَ قدرت آ!

رهان سدائين قرب ۾ قابو-
ملي جدا نه ٿجي، سا، حسرت آ!

نيٺ ملائي، وري جهڪائڻ-
اڪين جي اهائي شرارت آ!

مذهب خيال کان، ڪتر ته ناهيون،
مندر، مسجد جي وڻي تجارت آ!

بهارون ڇو مونسان نڱاهون ملائن-
 اچي پنهنجو جولو، مون پسائن؟
 عجب سندي خوشبو ڏسان مان هر گل-
 اچي سي، هوائون هتي ٿيون لٽائن!
 ٿڌي هير تن ۾ پري ٿي جواني-
 تڏهن ٿي فضاون اچي دل لپائن!
 سڀندي سان ياري، وٽي آ ٿي منهنجي،
 اچي ڀر ۾ منهنجي محبت جٽائن!
 تون 'نردوش' هاڻي وٺي ڏس مزو سو-
 ڪهاڻي اهي ٿيون، گهڙيءَ جي ٻڌائن!
 ڪڪر ۾ نه رهندو هميشه آ، سورج-
 سدا سچ چوڻ لاءِ، سي همت جٽائن!

چير پير ۾ چر چر وڃندي،
 وٺ تي ڪوئل به پئي لوندِي!
 ائين ٿي چڙندو سنگيت اگر،
 دل پڪ گهايل ٿي ٿي پوندِي!
 پيار ڏنو آ، پيار گهڻو ٿي-
 دل ته اڃايل تڏهن به رهندي!
 ايڏو ٿي لڏي، جڻ ته ٻڏي ٿي-
 ٻيڙي ساحل تي پر، رهندي!
 ڪير تبلي جڏهن اُڀامي-
 'پوءِ جي ڏايل' حالت لڳندي!
 اڄ نه سڀاڻي جيت به ٿيندي-
 ائن هارايل بازي چوندِي!
 'نردوش' ڏني، جا توکي آهي-
 پوتي پاڻل سر تي وٺندي!

گهنگهروء جان وڃي پيو ماڻهو
ديپ وانگر جلي پيو ماڻهو

ڏن جي ڏن ۾ مڱن رهي ايڏو
ڏن نشي ۾ لڳي پيو ماڻهو

ڪير پڳوان ڪي پياري ٿو
اندوشواس ۾ رهي پيو ماڻهو

باه اندر ۾ لڪائي پيو
بهر ڏماڪا ڪري پيو ماڻهو

پوش پائي سدا گناهن تي
جاپ سج جو چپي پيو ماڻهو

شرم جنهن ۾ آ اڄ رهيو باقي
سو، لڪي هت، رهي پيو ماڻهو

ڪات پنهنجي وطن ۾ ٿو جو هڻي
سو به رهبر بڻي پيو ماڻهو

پاڻ ورساڻ سدا وطن ۾ مان
نير اهڙا گهڙي پيو ماڻهو

ڦوڪ سان وهڻ سڀ اڏائي ڇڏ
ڀڳ نئين ۾ قدم وڌائي ڇڏ

دشمني ايڏي ڪا سني ناهي
دوستيءَ سان نظر ملائي ڇڏ

چنڊ پنهنجو غصو سمورو ٿي
لن ڪڍي پاڇي ڪي وهائي ڇڏ

روح رهنديون ته پڪ ٿي پائيندو
ڪم ڪسا پنهنجا سڀ لڪائي ڇڏ

تو غلط پڙهيا سبق جيڪي
سي، سڀئي ڪڍي ورائي ڇڏ

ڪيڏي اوندهه، جمع ڪئي آ، من
جوت اندر ۾ به جاڳائي ڇڏ

حُسنِ مغرور آڊِ کان رهيو،
اڄ لڳي ڪين ڪا، هوا آهي!

شوڻ ماڻهو ٽپن مٿل ٿانڊن-
تِن مان هرڪو ٿيو خفا آهي!

جهول ڪنڊن سان ڀرجي ويو آ-
گُل چنڻ پي ته هڪ سزا آهي!

ڏات آ شاعري ملي جنهن کي-
هيءَ اُنوڪي بڻي ڪلا آهي!

ڇو، ستائين اڃاڻو تون ڪنهن کي؟
ماڻهو ڪوبه، اُن ۾ خدا آهي!

آهه 'نردوش' وقت ڪو ڀاري-
ڇو خدا کان بندو، جدا آهي؟

پنهنجا ٿي هيَت مَتي ڪُن ٿا،
سفارش تي انعام ملن ٿا!

تون ڏيار هيَت، مان هيَت ڏياريان،
قافلا ته اڄ ائين هلن ٿا!

ساهت، سودي بازي ڪئن ليکيون پيا؟
ڏي وٺ جهڳ جو، دستور چون ٿا!

وهنوار اهو شايد سنو آهي-
ان شناس تي سڀ خوش لڳن ٿا!

ملڪ سڄو آ ان ماحول ۾-
مَلين من جا مور سونهن ٿا!

سچ جو سفر ته ڪٿيو ڏکيو-
'نردوش' راهي ته به هلن ٿا!

رام رڻا، رانڻو پرچي پيا،
هنومان سڀ هيٺا ٿي پيا!

روح رڙ، واکا واکا-
ڏهن دشائن ۾ گونجي پيا!

’مان مان‘ جي رت ٿي ٻڌجي،
ٻيو ڪجهه ٻوليو، سڀ ورچي پيا!

آخر سُر سليون به ڪنهن سان؟
سُر سُنڌڙ ٿي سڌڪي پيا!

نيٽا ڪرسيءَ لاءِ لڙي پيا-
واٽا ملندي ٿي سرچي پيا!

ڏوهه جن وڏا ڪيا، ڇڻي ويا-
ننيڙا ڏوهه ڪندڙ قاسي پيا!

ٻيا هڙ ٿي اوتار پڇي ويا-
ووت ڪڍي پڳوان ٻڍي پيا!

انڀڻو هي ’نردوش‘ مليو آ-
سچ ٻوليءَ، سڀ بگڙي پيا!

وڻي ڪين جڳ جي ڪاڻي بات مونڪي-
ٻڌايو آ لاچار، حالات مونڪي!

ڪريان ٿو بغاوت ڏسي ظلم چوڌر-
وڻي ظلم جي ڪين ٿي ذات مونڪي!

لڳي چور پيارو ۽ هرگز نه ظالم-
چوي اٿن ٿي شايد، اچي رات مونڪي!

الا گوڙ شهرن جو آ، بور ڪندڙ-
ڏٺي لطف، پنڇن جي لات مونڪي!

جي، سچا ماڻهو نه چل ول مان ڄاڻن،
ملي تن جي سدا شل، ملاقات مونڪي!

غمن کان تهن چوٽا نردوش! ماڻهو؟
ڏين غم ٿي خوشين جي سوغات مونڪي!

چنڊ تنهنجو چڻ بدن آهي صنم!
روپ، جوپن، چاندني آهي صنم!

گلستان تون سونهن جو پاسين سدا
انگ هرڪو گل سڳندي آهي صنم!

آه جادو ڪو، نگاهن ۾ تنهنجي-
انڪري ٿي دوستي آهي صنم!

حسن تنهنجو، عشق منهنجو باوفا-
پيار پنهنجو بنگي آهي صنم!

تون چهين چڻ هير به بسنتي ٿي چهي-
ياد تنهنجي روشني آهي صنم!

جام ساقي! پيار جو، بس پيار تون-
ٿي چري اڄ عاشقي آهي صنم!

پياس ٿيندي آ، اڏوري پيار جي،
ڪجهه گهڙيون زندگي آهي صنم!

پاڻ وٽ قابو ڪري رک 'نردوش' کي-
سڪ سڇيءَ ۾ دلڪشي آهي صنم!

ملي نيٺ ويندو، خوشين جو خزانو-
ڏهاڙا ٻئي ڪي غمن جو زمانو!

هلي مند هڙي، بهارن جي شايد،
ڏسو ڳائي هرڪو، اُمنگ مان ٿو ڳانو!

اچي ڀر ۾ ٿو ڳائي، هو خوش ٿي ڳانو-
هجي چوڻ ڪوئي به پل بيگانو؟

سياهي غمن جي تہ مهمان آهي،
لڪل تنهن جي پويان، خوشيءَ جو ترانو!

ڪري گول يا مٿول ڪو گفتگو ٿو-
هلي ڪين سڳهندو هميشه بهانو!

پلي ڪي غريب به هجن چوڻ 'نردوش'-
هتي ماڻن پيا ٿا سمو هي سهانو!

رات سڄي جي، ٿمر ٿمر ڪن ٿا،
مرڪن ڪئن سي، پڇي ڏسون جي!

سپنا جن جا، نرم پشمر جان-
چوراڻي سي، لهي ڏسون جي!

سرها سرها سواس جن جا-
سيني تن جي، لڳي ڏسون جي!

چمر چمر چمر چمر چيڙي ڪن ٿا،
چيچ اسان پي هڻي ڏسون جو!

بري يگن کان باهم تعصب جي-
هان تہ پاڻي وجهي ڏسون جي!

ٿڪجي پيئي سنڌي گهر مان-
لات اُميد جي بڻي ڏسون جي!

تاب گهڻي سان اُڀري ڏنوسين،
لهندڙ سڄ جان لهي ڏسون جي!

’نردوش‘ ڪيون جو، سو، وس وارا،
راهه سنڌيت جي وٺ ڏسون جي!

هو، وهم دل ۾ جو، پڳو آهي،
پيار پنهنجو تڏهن لڳو آهي!

منهن تي جو، ڏئي نفي جواب؟
شوم پل ٿي، سو چڱو آهي!

ويندو هرگز نہ صبر جو خالي-
تير جو هي، چڱو آهي!

پيار بيحد هو، ڪئن سو آهم رُنو-
رشتو مدت جو چڱ ٿئو آهي!

ڪوڙ ڳالهائي ويو سڀني سامهون-
آهم ثابت ٿيو، سٺو آهي!

آهم من جو هو، ميرو ٿي ’نردوش‘!
ڇا ٿيو جي، انب منو آهي!

وقت کي ڳولهي ندي ڳولهي ندي
خود، پل ٿي ويا گذري شايد

ياد پرينءَ جي جڏهن اچي ٿي،
ننڊ ڦٽي ٿي منڙي شايد

طوفان اهڙو ڪو آيو آهي،
سپنا پل ۾ ويا وڪڙي شايد

منصوب ٻڌي ٻنڌن ۾ جا-
ڏاڳي جي آ ٽڪڙي شايد

ڦولن تي ڪِرَن ماک ڦڙا ٿا-
روپ تڏهن ويو نڪڙي شايد

لڏي لمي ٿي، ڪين ٻڌي تي-
سچ جي آ هيءَ مڪڙي شايد

وک وک تي نوان تجربا-
ترقي تڏهن ٿي ٽڪڙي شايد

ڪين پڙهي اسين روح سبق-
جڳ جا خدا ويا بگڙي شايد

سچ سچ سچ 'نردوش' چيو،
ڪوڙا ڪڪر ويا وڪڙي شايد

پيڙا من جي گلابي مڪڙي آ،
باغ دل ۾ سين کان سهڻي آ

مون کي اهڙي ڪا ميار ڏنءُ-
تير بڻي، جگر ۾ ويٺي آ

ڪوئي پنهنجي خوشين ۾ خوش ناهي-
ڪوئي پنهنجي غمن ۾ راضي آ

خوب اوتير منجهس خوشين جو شراب-
خالي ته به دل جي پيالي آ

ڪنهن جي خوشڪالي وڻندي ڪين-
ريت ته جڳ جي نرالي آ

واسنائن جي آڱ ۾ 'نردوش'
رات ڏينهن دل ته جلندي آ

ڪولي وينس ڪُلف اکين جو،
وارو ملندو، دل جي ڦڳ کي!

هاڻ بڻي پئم پاڻ ٿي نيتا-
گول گهمائي ڏس تون جڳ کي!

پبلڪ ڏاڍي تيز فهم آ-
وئي سڃاڻي جڳ جي رڳ کي!

ڏن جي ڏن ۾ آهه مڱن هو-
ٿو سلام ڀري هرڪنهن پڳ کي!

ڪئن ڪو پڪڙبو ڪوبه ٿيڻو؟
پوليس لڪايو آهن سڳ کي!

اُڏارُ وطن جو ڪئن ڪو ٿيندو؟
جي، رهنما ڇڏي، سچ جي دڳ کي!

ميڻ وانگر بگري وئي آهي،
ڪئن چوان دل وئي مري آهي!

دوڪو هن جو پهاڙ جان پاسيو،
ڊير سان پر، خبر ملي آهي،
زندگي زهر ٿي پئي آهي!

وهنوار آهه تلسمي جڳ جو،
ڊير سان پر، خبر ملي آهي!

ڪوڪ ڪوئل ڪري ٿي لام تان جا،
منڙي ڪيڏي! وئي وئي آهي!

هاڻ گهونگهت مان سونهن آ، نڪني،
دل کي بس سا، وئي چهي آهي!

چيڳڙي چوڪري، ڪري نخرا-
سڀ چون ”ڪيڏي ڪيچلي آهي!“

گل ٿڙي پيو ۽ پن پن ٿو ڳالهائي،
سونهن جو چڻ بدن ٿو ڳالهائي!

نيتا ڪو ليڪچر ڏئي، پو لڳي-
چڻ سڄو ئي وطن ٿو ڳالهائي!

لاش جنهن جو کڻي ٿي ويا سو، ڪو-
معتبر هو، ڪفن ٿو ڳالهائي!

مينڪا هت نچي هئي خوشي ٿي-
سو، رشي وشوا جو ٻن ٿو ڳالهائي!

فرض سڀئي ته پت ٿي راس ڪيا-
رام جو هي، وچن ٿو ڳالهائي!

خوب ناٿو لٽائي روز پيو-
صاف آ، ڪارو ڏن ٿو ڳالهائي!

آ، ڀڳ ڀڳ جي آس اکين ۾،
ڪي سندر احساس اکين ۾!

انڊلٽ ڏسو، اُپ ۾ نڪتي-
رنگت جا آڀاس اکين ۾!

سڄڻ ڪهي آيو آهي گهر-
هاڻ نه ڪي بنواس اکين ۾!

سونهن سڌائين مُرڪي ويئي،
آيا سُڳندي سواس اکين ۾!

وِشالتا هن جي ڇا چئجي؟
چڻ نيرا آڪاش اکين ۾!

پيتو ڪيڏو آهه اکين مان-
ته به ’نردوش‘ آ، پياس اکين ۾!

مِهَر مان جي لڳي ويئي -
نيٺ تڏهن پڻ ويا چئي!

پاءِ نه پئي صاف نيت -
ميريءَ سان دل ٺهي ويئي!

صدق سچي سان ٺهيل ڪٿيا -
هڪ جهٽڪي ۾ ڊهي پئي!

مرڪيم ليڪن مُرڪ اُداس -
عقل ڪٿي ڏاڍائي ڪئي!

سیرت پوڙهي، سونهن جوان
چمڙيءَ تي اک، اڌڪي پئي!

’نردوش‘! ويو سونهن تي سرچي -
سُور به سوکڙي ويا بڻي!

نفرت جا طوفان هزارين،
يارن جا احسان هزارين!

چالاڪ بڻي ٺڳي ويو آ -
وڻن ائين نادان هزارين!

سیرت، صورت ڪن جي پياري -
هونئن آهن انسان هزارين!

میزبان ٿي گهر ۾ رهي ٿو -
پل ته هجن مهمان هزارين!

پڇج جيڏو پي پڇي سڱهين تون -
موت جا آهن ارڪان هزارين!

’نردوش‘ هتان ويندو خالي -
ڇو پيو ٺاهي مڪان هزارين!

پرک لازم آ سیتا جي لاءِ-
رام کي چوٽ چو آ ملي؟

ٿي مهانگائي اُپ کي چهي-
ننڊ سرڪار جي اڃا نه ڦٽي!

ڪوڙ ٿي ڪوڙ گهڻو ٿا ڏسون،
شڪر ڪر سچ رتي آ بچي!

سونهن جي مان ثنا ڇا ڪريان؟
آ، اڃا تڏهن گڏن مان لٿي!

زخمر سڀ ٿا لٿي سان ڍڪجن،
عيب ڍڪجي، نه اهڙي چٽي!

ويني ڪاڻي، ڏسو ڪاڻ پي-
گهٽجندي ڪٽندي وئي!

ٻُڪ سهڻ کان ڏکي ٿي ويئي-
ديڳ سرڪار جي نا، ٽپي!

ڇا لاءِ چئين وقت نپاڳو؟
ناهي تنهنجو ڪرم سڀاڳو!

آٽڪ-رانوڻ سامهون آهي-
رعيت - سٽا ۾ آ، سٽاڻو!

هاڻي سڃاڻي هرڪو توکي-
ڪر نه اڃا ڪيل تماشا!

قسمت جي ڪا، چو، ڪاڻ ڪيڏين؟
محنت جي سئيءَ ۾ وجهه ڏاڳو!

ننڊ ۾ سدا سمهين پياسين-
تڏهن ته سچ کي ڪين سڃاتو!

گذري ويئي ’نردوش‘ عمر-
پار پوڻ جو نه هنر ڄاتو!

نظر ڪي نظر سان ملائي سڳهون ٿا،
ڏٺي پيار ڪئن پو، ڀلائي سڳهون ٿا؟

هلي ڪٿ پلي ڪو مشاعرو اُتي خود،
خوشيءَ مان غزل ڪي ٻڌائي سڳهون ٿا.

ڪري واعدو چو، وساري ڇڏن ٿا،
انهن سان ناتا نڀائي سڳهون ٿا!

ڪيون بي وفائون سڄڻ سان آهن،
مگر هاڻ وفائون نڀائي سڳهون ٿا!

رهن پل محب پنهنجا وڃي ڪٿ اُتي پڻ،
اسان پيار پنهنجو جتائي سڳهون ٿا!

لڳي جي، ته آهي ڪو دشمن اسانجو،
تڏهن ويس پنهنجو مٽائي سڳهون ٿا!

هن شڪايت نه ڪابه هُت ڪئي آهي،
پوءِ پوليس ڇو اچي وئي آهي؟

هوُ جي، ساگر بطن ٿو چاهي تڏهن،
ڇالِ نديءَ جان بڻي وئي آهي!

هو ارادو ٻيو ئي ڪجهه پر ڪيئن؟
شاعري خود نهي وئي آهي!

ڪين ڪا بي وفائي مون کان ٿي،
ڇو ميارون اها ڏئي وئي آهي!

ڇا ته پنهنجو سڀاؤ نرم آ
ڄڻ برف جان ڳري وئي آهي.

آهه 'نردوش' ڪوي چون ماڻهو،
تي خوشي پي ٻيڙي، وئي آهي!

ڪڍي گهر غمن جي ڪڪر جان اڏان مان،
مگر ڪين ڪنهن جي اڱڻ ۾ وسان مان!

چون ڪنڊي جان ٿي تون چپ چپ ڪرين
ٿ

اوهين چئو، ڀلا ڪيئن خوشبو بڻان مان؟

مياري جا سوڙا تنبي ٿي ويا سڀ-
ڏيڻ موت ٿي چاهيو، ٿو سيني رکان مان!

نگاهن ۾ ٽانڊا رکي ٿا هلن جي-
نه جڳنو، جوالا مڪي سي، مڃان مان!

ڏسان دور کان سونهن، اڃايل اکين سان،
اها ڪاش! جيون ۾ ماڻي سڱهان مان!

ٿيو ٿڪ ڪهڙو سوچ ڪي آهه 'نردوش'
يُگن کان پيو شعر گويا چوان مان!

جڏهن پي جهان ۾ بهارون اچن ٿيون،
حياتيءَ ۾ ڪيڏيون ڄماريون اچن ٿيون!

محبت جي شاهي عمارت آ، اڏڻي،
مزورن سان گڏجي تغارون ملن ٿيون!

هلي ٿي پريڊ ڪا، سڀاهين جي اُت ڪا-
بهادريءَ پريل ڪي هوائن اچن ٿيون!

ٿئي ٿي ڪڏهن ڪا، ڏڪن جي عنايت،
ملي محب سان ٿي نڱاهون وڃن ٿيون!

ڪي دلڪش پي شڪلون سدا ٿا ڏسون هت-
انهن ۾ ڪي سندر ادائون ملن ٿيون!

محبت جي رنگ ۾ پڇل ڪيئن محبتون-
ڪڍي مون ڪي پاڪر ۾ اهي وڃن ٿيون!

سر سر جهونڪو لڳي هوا جو،
قر قر ڊپتو ائين اڏامي!

دل جي سُپريءَ ۾ حسد ٽپي-
هان چلهه تي پئي اُڀامي!

سنڌي ڏيئو گهڻو ٻريو ڇا؟
لڳي ائين ڄڻ اجهو اُڀامي!

سپاءُ ڪنهن جي وس ۾ ناهي-
ناڻي خاطر پيو وڪامي!

ڪيڏو گڏهه ڪي سينگار يو ته به-
وهنجي مٽيءَ ۾، ڏڙر اڏامي!

تيلُ عمر جو ختم ٿيڻ تي،
تن جي وت تي تڪڙي خامي!

سيرت پاسي اک جو گل ٿي-
سونهن گل ٿو هرڪو ٿامي!

’نردوش‘ ڪري هو، رڙيون واکا،
الجهيو آخر آهي ڇا ۾؟

دل ۾ ڇو بيزاري آ؟
شايد ماندي ياري آ

منزل هيڏي ٿي نهاري-
هلي تڏهن ئي جاري آ.

پتر دل تي چنڻا جو ساڻو-
پتر وهه جو پاري آ

رشتا از خود ٿيندا پڪا-
ممتا دل ۾ وهاري آ

ڏسان پيو ڇپ ٿي هان-
ملي نه ڪا دلداري آ

آئي ڏسڻ ۾ ڏرندي آ-
انڊلٽ، دنياڌاري آ

رانوڻ جان وناش آندو آ،
گهمند گهڻن کي ڪيرايو آ

آهه ڪامنا حسين ڏاڍي-
در بدر انهيءَ بڻايو آ

جدا پرينءَ کان ورهين کان ٿي،
هاڻ ياد ٿي سرمايو آ

پرڪڻ بن ٿي ڪير وشواس-
ڪيڏو تڏهن پڇتايو آ

جڏهن نراشا جيون ۾ اچي،
آشا جو در ڪڙڪايو آ

درد اچي رب ياد ڪرائي
دوست درد کي مون بڻايو آ

پريٽ نسوري ترڪڻ آ،
بچي رهڻ آ، بلڪل مشڪل.

سوچيندي گذري ويو آهي،
جيون جو هر هڪڙو ڀل!

ديدار ڏئي جي ٿو دلبر،
دل جو ٿڙي پوندو ڪمل!

تنهنجي آهي قوه جواني-
هاڻ ڪٿي ڇو ٿو گنگا ڄل؟

جيون آهي گويا هڪ وڻ،
پن ڇاڻي پيو ٿو هر هڪ ڀل.

هاڻي هرڪوئي آ، سياڻو هٿ-
ڪين هلي سگهندو ڄل ڀل!